גמרא

הגמרא מפרשת את הדברים שנשנו במשנתינו שאסור למוכרם לגוים. מבררת הגמרא: **מַאי אִיצְטְרוֹבָלִין** – מה הם האיצטרובלים שהוזכרו במשנה. מבארת הגמרא: **תּוֹרְנִיתָא** – שיטה, והוא אחד ממיני עץ הארז.

מקשה הגמרא: **וְרַמִּינְהוּ** – וקשה מברייתא הדנה בפירות שלא נהגו בהם קדושת שביעית מפני שאינם פירות גמורים, אלא שאחר כך החמירו לאסור גם אותם, וכך שנינו בברייתא, **הוֹסִיפוּ** חכמים **עֲלֵיהֶן** – על הפירות שחייבים לנהוג בהם בקדושת שביעית, אף את הפירות המפורטים להלן, **אַלְכָּסִין וְאִיצְטְרוֹבָלִין, מוֹכָסָאִין** – הוא מין של בנות שוח, **וּבְנוֹת שׁוּחַ**, הוא סוג תאנים כפי שתבאר הגמרא בסמוך. **וְאִי סָלְקָא דַּעְתָּךְ** – ואם כפי שעולה על דעתך לומר **שאִיצְטְרוֹבָלִין הם תּוֹרְנִיתָא**, מעתה יקשה, **תּוֹרְנִיתָא מִי אִיתָא בְּשְׁבִיעִית** – וכי האם בתורניתא נוהגת כלל קדושת שביעית, (**וְהָתְנַן**) – והרי שנינו במשנה, **זֶה הַכְּלָל, כָּל שֶׁיֵּשׁ לוֹ עִיקָּר** – ששרשיו מתקיימים בימות הגשמים, **יֵשׁ לוֹ** קדושת **שְׁבִיעִית**, וכל דיני שביעית נוהגים בו, **וְכָל שֶׁאֵין לוֹ עִיקָּר** – ששרשיו נרקבים בימות הגשמים, כמו מיני הירקות השונים, **אֵין לוֹ שְׁבִיעִית** – אין נוהגת בו קדושת שביעית. והרי התורניתא שרשיו נרקבים בימות הגשמים, ואם האיצטרובלים הם תורניתא, כיצד הנהיגו בהם דיני שביעית. מתרצת הגמרא: **אָלָּא אָמַר רַב סָפְרָא**, איצטרובלים הם מין פרי הנקרא **פֵּירֵי דְּאַרְזָא. וְכֵן כִּי אֲתָא רָבִין, אָמַר** בשם **רַבִּי אֶלְעָזָר, פֵּירֵי דְּאַרְזָא.**

שנינו במשנה: **בְּנוֹת שׁוּחַ**. מבארת הגמרא: **אָמַר רָבָה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן**, בנות שוח הן **תְּאֵינֵי חֵיוָרָאתָא** – תאנים לבנות.

שנינו במשנה: **וּפְטוֹטְרוֹת**. מבארת הגמרא: **אָמַר רָבָה בַּר בַּר חָנָה, אָמַר רַבִּי יוֹחָנָן, בְּפִטְטוֹרְתֵּיהֶן** [–בעוקציהם] **שָׁנוּ**, כלומר, הפטוטרות ששנינו אינו מין נוסף, אלא התנא מפרש את דבריו, איצטרובלים ובנות שוח שנאסרו, רק כשהם עדיין מחוברים לעוקציהם, שמדרך העובדים לעבודה זרה היה לתלות את האיצטרובלים ואת הבנות שוח בעוקציהם לפני העבודה זרה, אבל אם מוכר להם בלא עוקציהם מותר, שבכך אין לחשוש שישתמשו בהם לעבודה זרה.

שנינו במשנה: **לְבוֹנָה**. מבארת הגמרא: **אָמַר רַבִּי יִצְחָק, אָמַר רַבִּי שִׁמְעוֹן בֶּן לָקִישׁ, לְבוֹנָה זֶבָה**, שהיא אחת ממיני הלבונה והיא החשובה שבהן, אבל שאר מיני הלבונה מותרות.

הגמרא מביאה ברייתא המלמדת שיש אופן שמותר למכור את הדברים שנאסרו במשנה: **תָּנָא, וּמַכּוּלָּן** – מכל אלו ששנינו במשנה שאסור למכור להם, דווקא מעט אין מוכרים להם, אבל **מוֹכְרִין לָהֶן חֲבִילָה**, שכשמוכר הרבה ביחד ניכר הדבר שהגוי קונה לצורך סחורה ולא לעבודה זרה. מבארת הגמרא: **וְכַמָּה** הוא שיעורה של **חֲבִילָה, פֵּירַשׁ רַבִּי יְהוּדָה בֶּן בְּתֵירָא, אֵין חֲבִילָה פְּחוּתָה מִמִּשְׁקַל שֶׁל שָׁלֹשׁ מָנִין**, והוא שוה למשקל שלש מאות דינרים.

שואלת הגמרא: **וְלִיחוּשׁ דִּלְמָא אָזֵיל וּמְזַבֵּין לְאַחֲרִינֵי וּמְקַטְּרִי** – הלא יש לחוש שמא ימכור הגוי את החבילה לכמה אנשים והם יקטירו לעבודה זרה, ונמצא שעבדו לה בגרמתו, והרי הוא עובר על ״לפני עור לא תתן מכשול״ (ויקרא יט יד). מיישבת הגמרא: **אָמַר אַבָּיֵי, אִלְּפָנֵי מְפַקְּדִינַן** – מצווים אנו שלא להכשיל אדם בדבר האסור לו, אולם **אִלְּפָנֵי דְּלֹא מְפַקְּדִינַן** – אין אנו מצווים שלא לגרום לאדם שיכשיל אדם אחר בעבירה, וכאן אין אנו גורמים לו לעבוד עבודה זרה, אלא גורמים לו שהוא יגרום לאחרים לעבור איסור, ועל כך אין אנו מוזהרים.

שנינו במשנה: **וְתַרְנְגוֹל לָבָן**. **אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זֵירָא אָמַר רַב זְבִיד** – רבי יונה אמר בשם רבי זירא שאמר בשם רב זביד את השמועה דלהלן. **וְאִיכָּא דְּמַתְנֵי** – ויש ששנה את השמועה דלהלן כך, **אָמַר רַבִּי יוֹנָה אָמַר רַבִּי זֵירָא**, כלומר שרבי זירא עצמו אמר את השמועה ולא בשמו של רב זביד. **תַּרְנְגוֹל לְמִי** – כאשר הגוי המחזר אחר קניית תרנגול, אינו מפרט איזה תרנגול הוא רוצה אלא מבריז בסתם, ״למי יש למכור תרנגול״, **מוּתָּר לְמָכּוֹר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן**, שמאחר ולא הזכיר תרנגול לבן, מן הסתם אינו מבקש לקנות לשם עבודה זרה. אבל כאשר הגוי מכריז, **תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי, אָסוּר לְמָכּוֹר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן**, כיון שניכר בכך שרצונו לקנות לצורך עבודה זרה.

מקשה הגמרא: **תָּנַן** במשנתינו, **רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, מוֹכֵר הוּא לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין**, כאשר קונה ממנו הגוי אף תרנגולים אחרים. מבררת הגמרא: **הֵיכִי דָּמֵי**, כיצד הוא נוסח הכרזתו של הגוי, **אִילֵּימָא** – אם נאמר **דְּקָאָמַר** – שהגוי מכריז ואומר, **תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי, תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי**, אין זה יתכן, שכן באופן זה שהזכיר בדבריו שרוצה תרנגול לבן בודאי אף רבי יהודה מודה **שאֲפִילּוּ בֵּין** שאר **הַתַּרְנְגוֹלִין נַמִּי לֹא** – גם אסור לו למכור אותו, שהרי גילה הגוי את דעתו שקונה לצורך עבודה זרה, ונח לו לקנות אפילו תרנגולים אחרים ובלבד שיהיה לו גם לבן. **אֶלָּא לָאו** – אלא ודאי שמדובר **דְּקָא אָמַר** – שהגוי מכריז, **תַּרְנְגוֹל לְמִי, תַּרְנְגוֹל לְמִי**, ואינו מפרש בהכרזתו איזה תרנגול, **וַאֲפִילּוּ הָכִי** – ואפילו במקרה זה **לְרַבִּי יְהוּדָה בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין אִין** – דווקא בין התרנגולין מותר למכור לו תרנגול לבן, אבל לבן **בִּפְנֵי עַצְמוֹ, לֹא** ימכור לו, **וְלֵיתְנֵי קַמָּא** שחולק על רבי יהודה, **אֲפִילּוּ בֵּין הַתַּרְנְגוֹלִין נַמִּי לֹא** – גם כן אסור למכור לו תרנגול לבן, וקשה על רבי זירא שאמר שכאשר הכריז בסתם ״תרנגול למי״ מותר למכור לו תרנגול לבן.

מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב נַחְמָן בַּר יִצְחָק, הָכָא בְּמַאי עָסְקִינַן** – משנתינו שאסרה למכור תרנגול לבן בפני עצמו לדעת רבי יהודה, ולחכמים אף לא בין שאר תרנגולים, עוסקת **בְּגוֹן דְּאָמַר זֶה וָזֶה** – שאמר הגוי שרצונו לקנות תרנגול לבן, שחור ואדום, רבי יהודה סובר, שאסור למכור לו לבן בפני עצמו, כיון שמתחילה הזכיר לבן, וגם עכשיו קונה את הלבן בלבד, אומרים אנו שאף מתחילה היתה דעתו לקנות רק לבן, ומה שהזכיר גם שחור ואדום, היה כדי להטעות את המוכר, שכן יודע הגוי שאם יבקש רק לבן לא יראה הישראל למכור לו. אבל אם קונה גם אדום ושחור ביחד עם הלבן, יש בכך הוכחה שאין דעתו בקניית הלבן לצורך עבודה זרה, כשם ששאר המינים אינם לעבודה זרה. וחכמים סוברים שכיון שמתחילה הזכיר לבן, יש לחשוש שגם עכשיו שקונהו בין שאר התרנגולים כוונתו לעבודה זרה. אמנם כל זה הוא רק אם הזכיר לבן בתחילה, אבל אם מתחילה היה מכריז שרצונו לקנות סתם תרנגול בלא לפרש איזה, הכל מודים שמותר למכור לו תרנגול לבן, וכדברי רבי זירא.

הגמרא מוכיחה מברייתא כפירושו של רב נחמן בר יצחק במחלוקת רבי יהודה וחכמים: **תַּנְיָא נַמִּי הָכִי, אָמַר רַבִּי יְהוּדָה** – רבי יהודה מפרש את שיטתו במשנה, **אֵימָתַי** אסור למכור לו תרנגול לבן, דווקא **בְּזְמַן שֶׁאָמַר** מכור לי **תַּרְנְגוֹל זֶה לָבָן, אֲבָל אִם אָמַר זֶה וָזֶה, מוּתָּר** למכור לו את שניהם ביחד. משמע שרבי יהודה מדבר כשאמר זה וזה, ולפיכך לא התיר למכור את הלבן בפני עצמו, אבל אם אמר תרנגול סתם, רשאי למכור את הלבן אף בפני עצמו, ומדברי רבי יהודה יש לשמוע אף את דעתם של חכמים, שלא נחלקו עליו אלא כשהזכיר לבן, אבל אם אמר תרנגול סתם, גם הם מודים שאפשר למכור לו לבן.

רבי יהודה מוסיף לבאר עוד פרט בענין מכירת תרנגול לבן: **וַאֲפִילּוּ אָמַר תַּרְנְגוֹל זֶה לבן, אם היה זה עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁעֲשָׂאָה מִשְׁתֶּה לִבְנוֹ, אוֹ שֶׁהָיָה לוֹ חוֹלֶה בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, מוּתָּר** למכור לו לבן, שכן צריך לתרנגול זה כדי לנאות בו את המשתה או לצורך ריפוי החולה, ואין צריך לחשוש שישתמש בו לעבודה זרה.

המשך בעמוד 95

הגמרא מקשה סתירה מברייתא אחרת על ברייתא זו: (**והתניא**) [וְהָתְנַן] במשנה, **עוֹבֵד כּוֹכָבִים שֶׁעָשָׂה מְשָׁתֶה לִבְנוֹ, אֵינוֹ אָסוּר** לשאת ולתת עמו, **אֶלָּא אוֹתוֹ הַיּוֹם** של המשתה, שביום זה הוא רגיל להקריב לעבודה זרה כדי להודות לה על שהגיע לידי נישואי בנו, ויש חשש שיודה גם על מה שקנה או מכר, אבל לא אסרו אלא את אותו היום ולא הימים שלפניו ושלאחריו, וְכן לא אסרו לשאת ולתת אלא עם **אוֹתוֹ הָאִישׁ בִּלְבַד** שעושה את המשתה, ולא עם אנשים המשמשים אותו ומשועבדים לו. מדייקת הגמרא: **אוֹתוֹ הַיּוֹם וְאוֹתוֹ הָאִישׁ מִיהָא** – מכל מקום **אָסוּר** לשאת ולתת עמו, ובודאי שאסור למכור לו תרנגול לבן מחשש שיקריבו לעבודה זרה. אם כן נמצאת ברייתא זו סותרת את הברייתא שלמעלה שהתירה למכור לגוי לצורך משתה בנו. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב יִצְחָק בַּר רַב מַשַּׁרְשְׁיָא, בְּטַוְוזִיג** – מה ששנינו בברייתא לעיל שמותר למכור לצורך משתה בנו, אין מדובר במשתה הנישואין, אלא בסעודת מרעים שעושים הנערים זה עם זה, שאינה חשובה כל כך שיקריבו בגללה לעבודה זרה. הגמרא חוזרת לדון בדברי רבי זירא ודנה לסתור את דבריו ממשנתינו: **תְּנַן** במשנתינו, **וְשֶׁאֵר כָּל הַדְּבָרִים סְתָמָן מוּתָּר וּפֵירוּשָׁן אָסוּר**. מבררת הגמרא: **מַאי** – מה הכוונה **סְתָמָן, וּמַאי פֵּירוּשָׁן, אִילֵימָא** – אם נאמר **דִּסְתָמָא** הכוונה **דְּקָאָמַר** הגוי, **חֵיטֵי חֲוִורָתָא** – רצוני לקנות חיטים לבנות בסתם מבלי להזכיר שקונה לצורך עבודה זרה, ומשמיענו התנא שאין לחשוש שישתמש בהם לעבודה זרה, משום שאין הדרך להקריב חיטים לעבודה זרה, **ו'פֵּירוּשָׁן'** הכוונה **דְּקָאָמַר** – שהגוי אומר בפירוש שקונה על מנת **לְהִשְׁתַּמֵּשׁ לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים**, קשה, שאם כן

לֹא סְתָמָן צְרִיכָא לְמֵימַר דִּמְזַבְּנִינַן – אין צריך התנא להשמיענו שבסתם מותר למכור, שהרי ממה ששנינו בתחילת המשנה שאסור למכור תרנגול לבן, משמע דווקא תרנגול אבל חיטים לבנות מותר, **וְלֹא פֵּירוּשָׁן צְרִיכָא לְמֵימַר דְּלֹא מְזַבְּנִינַן** – וגם אין צריך להשמיענו שכשהגוי פירש שכוונתו לעבודה זרה שאסור למכור לו, שבאופן זה פשוט הוא שאסור. **אֶלָּא** בהכרח צריך לפרש, ש'**סְתָמָן**' הכוונה **דְּקָאָמַר** הגוי **חִיטֵּי** – רצוני לקנות חיטים, סתם, ומשמיענו התנא שמותר למכור לו חיטים לבנות, ו'**פֵּירוּשָׁן**' הכוונה **דְּקָאָמַר** הגוי **חִוָּורָתָא** – רצוני בחיטים לבנות, שמאחר שפירש בדבריו 'לבנות' חוששים שדעתו לעבודה זרה, והנה על זה נאמר במשנה שכן הדין רק לגבי שאר דברים, שאם מזכיר הדבר בסתם מותר, ואם מפרש שרוצה לבן אסור, **וּמִכְּלָל** דבר זה נשמע, **דְּתַרְנְגוֹל אֲפִילּוּ סְתָמָן** – אפילו שאמר הגוי רצוני בתרנגול סתם, **נַמִּי לֹא** – גם כן אסור למכור לו תרנגול לבן, שאם לא כן, מה שונה תרנגול משאר דברים. וקשה על רבי זירא שאמר שאם אמר הגוי תרנגול למי בסתם, מבלי לפרש שרוצה לבן, שמותר למכור לו תרנגול לבן.

מתרצת הגמרא: **אָמְרִי, לְעוֹלָם** – באמת המשנה שאמרה שבשאר דברים 'סְתָמָן' מותר, הכוונה **דְּקָאָמַר** – שהכריז הגוי, רצוני **בחִיטֵּי חִוָּורָתָא**, ובאופן זה אכן רק בשאר דברים מותר ובתרנגול אסור, ו'**פֵּירוּשָׁן**' הכוונה **דְּקָאָמַר** בפירוש שבדעתו להשתמש בהם **לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים**, ומה שהקשתה הגמרא שלא היתה המשנה צריכה לפרש את הדינים הללו, אין זה קושיא, שכן '**וּפֵּירוּשָׁן**' **אִצְטְרִיכָא לֵיהּ** – התנא אכן הוצרך להשמיענו שפירושן אסור, **סָלְקָא דַּעְתָּךְ אָמִינָא** – שהיה עולה בדעתך לומר שאף באופן זה מותר, מפני שיש לתלות **דהַאי גַּבְרָא לָאו לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים קָא בָּעֵי** – שגוי זה אינו צריך את החיטים לעבודה זרה, שהרי אין דרך להקריב לה חיטים, **אֶלָּא** שאותו הגוי **מֵיבָק הוּא דַּאֲבִיק** – קשור הוא ודבוק **בַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים**, ומתוך שהוא כל כך אדוק בעבודת כוכבים אזי כל שקונים ממנו איזה דבר לצורך עבודה זרה, מוכר הוא את הדבר בזול מתוך חיבתו לה, **וְסָבַר** – וסבור אותו גוי בדעתו, **כִּי הֵיכִי דְּהַהוּא גַּבְרָא אֲבִיק בֵּיהּ** – שכשם שהוא דבוק בעבודה זרה, **כּוּלֵּי עָלְמָא נַמִּי אֲבִיקוּ** – כך כל העולם דבוקים בה, ולכך חושב בלבו, **אֵימָא הָכִי** – אומר להם שאני צריך את החיטים לצורך עבודה זרה, **כִּי הֵיכִי דְּלֵיתְבוּ לִי** – כדי שימכרו לי אותם בזול, אבל באמת אין דעתו לעבודה זרה, **קָא מַשְׁמַע לָן** – משמיענו התנא שאם אומר בפירוש שצריך אותם לעבודה זרה, יש לחשוש לדבריו, ואפילו שאין הדרך לעבוד את עבודה זרה בכך.

הגמרא שבה לדון בענין מכירת תרנגול לבן: **בָּעֵי** – הסתפק **רַב אַשִּׁי**, גוי שמכריז **תַּרְנְגוֹל לָבָן קְטוּעַ** רגל **לְמִי, מַהוּ** שיהא מותר **לִמְכּוֹר לוֹ תַּרְנְגוֹל לָבָן שָׁלֵם**. וצדדי הספק הם, **מִי אָמְרִינַן** – האם אנו אומרים **מִדְּקָאָמַר** – ממה שביקש הגוי תרנגול **קָטוּעַ**, הרי זו ראיה **דלָאו לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים קָבָּעֵי** – שאינו צריך לו לעבודה זרה, שהרי אין מקריבים בעל מום לעבודה זרה, ולכך יהיה מותר למכור לו אף תרנגול לבן שלם. **אוֹ דִּלְמָא**, שבאמת דעתו לעבודה זרה, ומה שאמר שרצונו בקטוע, **אִיעַרוּמֵי קָא מַעֲרִים** – היה רק כדי להערים ולהטעות את המוכרים, שיסברו שקונה אותו כדי לאוכלו, ויודע הוא שתרנגול קטוע אינו דבר מצוי, ואם כן יקבל לקנות תרנגול לבן שלם.

ממשיכה הגמרא: **אִם תִּמְצֵי לוֹמַר** שבמקרה זה שמבקש הגוי בלשון 'תרנגול לבן קטוע למי' אסור למכור לו תרנגול לבן שלם, ומשום **דהַאי** [–גוי זה] **אִיעַרוּמֵי הוּא דְּקָא מַעֲרִים**, יש לך להסתפק באופן אחר, כאשר הגוי מכריז, '**תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי, תַּרְנְגוֹל לָבָן לְמִי**', **וְיָהֲבוּ לֵיהּ שָׁחוֹר וְשָׁקַל** – וכשמביאים לו תרנגול שחור בפני עצמו הוא קונה אותו, **וְיָהֲבוּ לֵיהּ אָדוֹם וְשָׁקַל** – וכן כשמוכרים לו תרנגול אדום הוא קונה אותו, **מַהוּ** – מה הדין, האם מותר **לִמְכּוֹר לוֹ** עכשיו תרנגול **לָבָן**. וצדדי הספק הם, **מִי אָמְרִינַן, כֵּיוָן דְּיָהֲבוּ שָׁחוֹר וְשָׁקַל, אָדוֹם וְשָׁקַל** – מאחר שכשמכרו לו שחור ואדום בפני עצמם קנה אותם, הרי זו ראיה **דלָאו לַעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים קָא בָּעֵי** – שאינו צריך לו לעבודה זרה, **אוֹ דִּלְמָא**, שגם בזה יש לחשוש **דאִיעַרוּמֵי קָא מַעֲרִים** – שכוונתו להערים, ומוכן הוא לקנות שחור ואדום אף כשאינו צריך להם, כדי שלא יחשדו בו המוכרים, ובלבד שימכרו לו לבסוף גם לבן. מסיקה הגמרא: **תֵּיקוּ**.

שנינו במשנה: **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר אַף דֶּקֶל וכו'** טב וחצב, אסור למכור לעובדי כוכבים. **אָמַר לֵיהּ רַב חִסְדָּא לַאֲבִימִי, גְּמִירִי** – קבלה בידינו מרבותינו, **דַּעֲבוֹדַת כּוֹכָבִים דְּאַבְרָהָם אָבִינוּ** – שמסכת עבודה זרה שהיה שונה אותה אברהם אבינו, **אַרְבַּע מְאָה פִּירְקֵי הַוְיָין** – ארבע מאות פרקים היו בה. **וַאֲנַן חֲמִשָּׁה תְּנַן וְלֹא יָדְעִינַן מַאי קָאָמְרִינַן** – ואנחנו חמשה פרקים בלבד שנינו, ואין אנו יודעים ומבינים מה שאנו אומרים. מבררת הגמרא: **וּמַאי קַשְׁיָא** – מה הוקשה לרב חסדא שדברי המשנה אינם מובנים. מבארת הגמרא: **דְּקָתָנֵי** במשנתינו, **רַבִּי מֵאִיר אוֹמֵר, אַף דֶּקֶל טָב חָצָב וְנִקְלָס אָסוּר לִמְכּוֹר לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים**, ויש לדייק, **דֶּקֶל טָב** – מין דקל משובח, **הוּא דְּלֹא מְזַבְּנִינַן** – אותו אסור למכור מחשש שמא ישתמש בו הגוי לעבודה זרה, **הָא** [–אבל] **דֶּקֶל בִּישׁ** – מין דקל גרוע, ואין משתמשים בו לעבודה זרה, **מְזַבְּנִינַן** – מותר למוכרו, ועל כך הוקשה לרב חסדא, **וְהָתְנַן** במשנה (להלן יט:), **אֵין מוֹכְרִין לָהֶם** – לגויים כל דבר **שבִּמְחוּבָּר לַקַּרְקַע**, כגון אילנות או מיני ירק כשהם מחוברים, משום שנאמר (דברים ז ב) 'וְלֹא תְחָנֵם', ופירשו חכמים (להלן כ.) את הפסוק, לא תתן להם חנייה בקרקע, ואם כן מדוע פירטה המשנה דווקא דקל טב. מתרצת הגמרא: **אָמַר לֵיהּ** אבימי לרב חסדא, **מַאי** – מה הפירוש **דֶּקֶל טָב** ששנינו במשנה שאסור למכור לגוי, **פֵּירוֹת** של **דֶּקֶל טָב**, שהם תלושים מהקרקע, ואלו אינם אסורים אלא מפני שהם חשובים ומשתמשים בהם לעבודה זרה. **וְכֵן אָמַר רַב הוּנָא**, שכוונת המשנה **פֵּירוֹת דֶּקֶל טָב**.

הגמרא ממשיכה לפרש את המשנה: **חָצָב** ששנינו במשנה, פירושו **קַשְׁבָּא** – מין תמרים.

עוד שנינו במשנה: **נִקְלָס**. מבארת הגמרא: **כִּי אֲתָא רַב דִּימִי, אָמַר** בשם **רַב חָמָא בַּר יוֹסֵף**, נקלס פירושו **קוּרְיָיטֵי** – מין פרי. **אָמַר לֵיהּ אַבַּיֵי לְרַב דִּימִי, תְּנַן** במשנתינו **נִקְלָס, וְלֹא יָדְעִינַן** – ואין אנו יודעים **מַהוּ, וְאַתְּ אָמְרַת** – ואתה פירשת לנו שהוא **קוּרְיָיטֵי, וְלֹא יָדְעִינַן** – ועדיין אין אנו יודעים מהו, **מַאי אַהֲנֵית לָן** – ומה הועלת לנו בדבריך. **אָמַר לֵיהּ** רב דימי, **אַהֲנַאי לְכוּ** – הועלתי לכם, **דְּכִי אָזְלַת הָתָם** – לכשתלך לשם, לארץ ישראל, **אָמְרַת לְהוּ** – תאמר להם שיפרשו לך מהו **נִקְלָס, וְלֹא יָדְעִי** – ולא ידעו, **אָמְרַת לְהוּ** – תאמר להם שיפרשו לך מהו **קוּרְיָיטֵי, וְיָדְעִי, וְקָא מַחְווּ לָךְ** – וידעו מה הוא, ויראו לך אותו.

משנה

משנתינו ממשיכה לדון בדברים שאסור למכור לגוים: **מְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ לִמְכּוֹר בְּהֵמָה דַּקָּה** [–עזים וכבשים] **לְעוֹבְדֵי כוֹכָבִים**, מפני שבמקום זה לא נחשדו הגוים על הרביעה, **מוֹכְרִין** – מותר למכור להם. **וּמְקוֹם שֶׁנָּהֲגוּ שֶׁלֹּא לִמְכּוֹר**, מפני שחשודים שם על הרביעה, **אֵין מוֹכְרִין**, לפי שהגוים הוזהרו על הרביעה, והמוכר להם עובר משום '**לִפְנֵי עִוֵּר לֹא תִתֵּן מִכְשֹׁל**' (ויקרא יט יד). **וּבְכָל מָקוֹם** – גם במקום שנהגו למכור בהמה דקה, **אֵין מוֹכְרִין לָהֶם בְּהֵמָה גַּסָּה** שעומדת למלאכה. ואסור למכור אפילו **עֲגָלִים, וּסְיָיחִים** – חמורים קטנים, ואף שאינם ראויים עתה למלאכה, חששו שיטעו ויבואו להתיר

המשך בעמוד 241

אף מכירת גדולים, בין שאותם עגלים וסייחים שָׁלְמִין וּבין כשהם שְׁבוּרִין, ואף שבעלי חיים שבורים אינם ראויים כלל למלאכה, גזרו מחשש שיבואו להתיר גם בבהמות גדולות ושלמות.

המשנה מביאה שני תנאים החולקים על שנים מהדינים הללו: **רַבִּי יְהוּדָה מַתִּיר בִּבהמה שְׁבוּרָה** למוכרה לגוי, לפי שאינה ראויה למלאכה וקונה אותה הגוי על מנת לשוחטה, ואינו משהה אותה חיה, ולפיכך אין לחשוש שמא יראו אותה אחרים אצל הגוי ויבואו למכור לו בהמה שלמה. **וְכן בֶּן בְּתֵירָא** חולק על תנא קמא **וּמַתִּיר בַּפּוּם**, כיון שלא היו משתמשים בסוס למלאכה אלא לרכיבה.

גמרא

הגמרא מקשה סתירה ממשנה אחרת על משנתינו. מקשה הגמרא: **לְמֵימְרָא** – האם ניתן לומר וללמוד מתוך לשון המשנה שתלתה את דין מכירת בהמה דקה במנהג המקומות, **דְּאִיפּוֹרָא לֵיכָּא** – שאין בזה איסור מעיקר הדין, אלא **מִנְהָגָא הוּא דְּאִיכָּא** – האיסור הוא רק מחמת המנהג, ולפיכך **חַיָּא דִּנְהִיג אִיפּוּר, נָהוּג** – יש לנהוג איסור, **חַיָּא דִּנְהִיג חֵיתַר, נָהוּג** – יש לנהוג היתר. **וּרְמִינְהִי** – וקשה מדברי המשנה להלן (כב.), שכך שנינו בה, **אֵין מַעֲמִידִין בְּהֵמָה בְּפוּנְדָּקָאוֹת** [–אכסניות] **שֶׁל עוֹבְדֵי כּוֹכָבִים, מִפְּנֵי שֶׁהֵם חֲשׁוּדִין עַל הָרְכִיעָה**, ובני נח נצטוו על כך, וישראל המעמיד שם בהמה עובר על 'לפני עור', ומסתימת המשנה שם משמע שאסור מעיקר הדין ובכל מקום, ולא רק במקומות שנהגו איסור. מתרצת הגמרא: **אָמַר רַב**, אף המשנה להלן מודה שהדבר תלוי במנהג המקומות, **וּבְמָקוֹם שֶׁהִתִּירוּ לִמְכּוֹר** בהמה דקה, והיינו במקום שבו עוסקת במשנתינו, זהו משום שלא נחשדו שם על הרביעה, ובמקומות אלו **הִתִּירוּ** גם **לְיַיחֵד** – להעמיד שם בהמה בפונדק. **וּמָקוֹם שֶׁאָסְרוּ לְיַיחֵד**, והיינו במקום שבו מדובר במשנה להלן, אסור מעיקר הדין כיון שחשודים בו על הרביעה, ובמקום זה **אָסְרוּ** גם **לִמְכּוֹר**.